

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЧНОГО КОРМОВИРОБНИЦТВА ЯК ОСНОВИ ЯКІСНОЇ ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Пую В. Л., к. с.-г. н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет

При входженні у Європейський та інші світові торгівельні союзи як конкурентоспроможний партнер, Україна має здобути імідж порядного виробника натуральних продуктів скотарства, з яких буде можливо отримувати екологічно чисте м'ясо, молоко та продукти їх переробки.

Якість продукції скотарства знаходиться в прямій залежності від повноцінних кормів, серед яких найкращі, безумовно, зелені. За цим рахунком особливого значення набуває їх конвеєрне виробництво не тільки на орних землях, а й на пасовищах, здатних в умовах раціонального великотоварного господарювання, забезпечувати повноцінну годівлю тварин впродовж вегетаційного періоду у 180-200 днів на основі різних видів та сортів (гібридів) багаторічних і однорічних культур та їх сумішок. При цьому завданням однорічних культур є стабілізація пасовищного кормовиробництва у, так звані, міжукісні періоди багаторічних трав (упродовж 80-85 діб) і у ранньовесняний та осінне-передзимовий періоди (75-80 діб).

Запорукою потенційно-можливих позитивних змін в пасовищному кормовиробництві є отримані в ПДАТУ результати 15-річних досліджень, основні положення яких підтверджені патентами України: № 25703 («Спосіб догляду за пасовищем»); № 29240 («Спосіб покращення травостою культурного пасовища»); № 29346 («Спосіб багатокісного використання на зелений корм рослин сільфіо пронизанолистого»); № 40618 («Культурне пасовище»); № 47860 («Спосіб фронтально-прив'язного організованого випасу великої рогатої худоби»); № 79501 («Спосіб посіву лукопасовищних травосумішок»); № 83152 «Спосіб фітосанітарного догляду за пасовищем»).

Найбільш вдалим, з нашої точки зору, є винахід за № 40618 «Культурне пасовище», прототипом якого використано стандартне культурне пасовище, що уявляє собою позасівозмінну площу з травостоем культурних багаторічних трав, придатних для випасання великої рогатої худоби (переважно корів) впродовж вегетаційного періоду – 160–200 діб.

Цінність культурного пасовища, як кормового поля, полягає в тому, що воно є головним джерелом функціонального корму для корів, який саме і забезпечує високі надой молока. Жоден інший корм малоконкурентноздатний до трав'янисто-сокової зелені пасовища.

Недоліком теперішніх культурних пасовищ є неможливість їх використання у дощові дні, а їх нараховується до 50 діб (20-25 % пасовищного періоду). В умовах богари до них додаються ще 50-60 діб, пов'язаних з міжсезонним вигоранням трав і уповільнення їх росту. Отже, 45-50 % періоду «великого молока» використовується неповноцінно.

В основу винаходу поставлена задача вдосконалити конструкцію культурного пасовища з метою забезпечення

повноцінного використання температурного потенціалу території на рівні 90-100 %.

Суть винаходу полягає в тому, що пасовищна площа складається з двох кормових клинів (в стандартному варіанті – з одного). З клину багаторічних травосумішок стандартних типів (названого цикловим) і клину, названого сателітним, на якому ростуть багаторічні в сучасному розумінні пасовищенетипові рослини – сільфій, топінамбур та ін., а також малорічні травосумішки, придатні для короткотермінового випасання. Сукупність циклової і сателітних площ виключають рецидиви міжсезонного безтрав'я. На період негоди передбачена ремізна база, обладнана необхідними захисними спорудами і годівницями для свіжої пасовищної маси. При капітальному варіанті ремісної бази вона може бути літнім табором для тварин і тим самим вивільнити зимові приміщення на період пасовищного сезону.

Формула винаходу. Конструкція культурного пасовища передбачає наявність площі стандартних ботанічних сумішок багаторічних трав для випасання тварин, яка відрізняється тим, що до основної додається допоміжна, або сателітна, площа із нестандартними для пасовищ рослинами, які стають пасовищним кормом коли трави основної, або циклової, площі вигорають, передбачена також і ремізна база для захисту та годівлі тварин у періоди негоди.

Блок-схема пасовищного комплексу виконана у відповідності до подібних моделей придатних до комп'ютерного програмування, тобто для створення ЕОМ-продукту. Вона має вихідні дані (як початок) та пошук оптимального рішення (як кінець). Вихідні дані – це поголів'я скота, раціони, кормовий план, запаси кормів, площа кормових культур тощо. Вони подаються на аналізатор першого рівня. Обробивши вихідні дані комп'ютерна програма передає інформацію на аналізатор другого рівня, а він вже пов'язаний із сателітними площами, цикловою та ремісною базою. Всі дані від цих 3-х складових поступають на аналізатор № 3, який їх обробляє і передає на 4-й де в результаті відповідного аналізу з'являється оптимальне рішення. Для того щоб реалізувати дану блок-схему у комп'ютерну діючу програму потрібно вибрати відповідну мову – фортран або іншу, тобто це шлях до комп'ютерного рішення задачі (рис.).

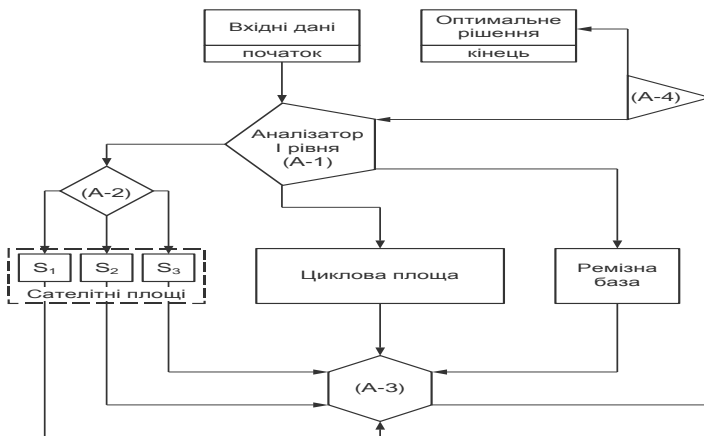

Рис. 1. Блок-схема пасовищного комплексу (функціональна).

Розглянута модель кореспондується як інноваційний елемент і є структурною частиною організаційних та агротехнічних шляхів покращення кількісних і якісних показників пасовищ. Отже, пасовища для тваринництва – це основний елемент органічного виробництва, а різнотрав'я – обов'язкова складова частина травостою; різнотрав'я (кульбаба лікарська, деревій, чорноголовник, ін.) – це природні захисні засоби для тварин, це профілактика, імунітет!

В Придністровській зоні Поділля на суходільних вигонах та луках можна утримати значне поголів'я овець, якщо збагатити природні пасовищні ценози чорноголовником (табл.).

Таблиця
Урожайність кормової зелені трав чорноголовника та сільфію
пронизанолистого у порівнянні з природним травостоєм

Травостій	Урожайність за роками, ц/га						Σ		
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	ц/га	%	
Природний (st)	68	105	72	56	114	98	513	100	
Збагачений чорноголовником	204	220	181	163	301	231	1300	253	
Зростання урожайності проти st	ц/га	136	115	109	107	187	133	787	X
	раз	2,0	1,1	1,5	1,9	1,6	1,4	1,5	
Збагачений сільфієм	278	348	315	294	384	310	1929	376	
Зростання урожайності проти st	ц/га	210	243	243	238	270	212	1416	X
	раз	3,1	2,3	3,4	4,2	2,4	2,2	2,8	

Для малої рогатої худоби (вівці, кози) можна організувати й зимові пасовища: засівати смуги топінамбуром і сільфієм шириною 2-3 м, а міжсмугові прогони – 4-5 м. Конституційні і фізіологічні особливості МРХ дозволяють утримувати тварин на пасовищах круглий рік, що характерно для районів Кавказу, Туркменії, східного Паміру, гірського Алтаю і т. п. Практикується зимовий випас і на Україні до утворення стійкого снігового покриву висотою 10-15 см.

Ці рослини високорослі, витримують снігонавантаження, не вилягають, зберігають листя, мають високу поживність і калорійність корму.

Тварини рухаються прогонами, поїдають листя-стеблову масу рослин, що ростуть по ліву і праву сторін. Використання такого пасовища не залежить від висоти снігового покриву.

Головний постулат виробництва органічної сільгосппродукції (включно з кормами) за А. Т. Болотовим будується поєднанням двох галузей: тваринницької і землеробської. Цитую: «Соблюдение должной пропорции между скотоводством и хлебопашеством – есть главнейший пункт внимания сельского хозяйства. Сие две вещи так между собой связаны, что если одна упущена будет, то неминуемо будет нанесен вред другой».

Щойно озвучений принцип, для повноти сприйняття, слід доповнити, що оптимальна функціональність між фіто- і зоо- ценозами можлива за умов добре влагодженої системи сівозмін і є елементарним порядком на землі. На її побудову Україна витратила щойно 15-20 рр. (50-70 рр. ХХ ст.), а втратила у чотири-п'ять разів швидше (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Втрати тваринництва та науково обґрунтованої структури посівних площ швидко відкинули вітчизняний соціум у лоно ХVІІІ ст. Для підтвердження, беру навання старий агрономічний підручник (ним виявився – «Рослиництво» Самсона Митрофановича Бугая, вид. 1968 р.) і читаю: «...у дореволюційній Росії виробництво зерна дорівнювало 400-450 кг на душу населення, тимчасом Росія значну кількість зерна вивозила за кордон».

Акад. Д. М. Прянишников, аналізуючи стан сільського господарства дореволюційної Росії, писав: «Хоч тодішню Росію і вважали хліборобською країною, проте насправді це була країна дуже поганого землеробства. Експорт зерна з Росії був можливим внаслідок того, що сільське населення, в зв'язку з низьким життєвим рівнем, змушене було вести «вегетаріанський спосіб життя». Не важко підрахувати, що коли б селянин того часу надумав піднести споживання м'яса принаймні до одного фунта свинини на кожного члена сім'ї раз на тиждень, то при 125 млн. селян для цього треба було

б згодувати свиням близько 12 млн. тонн зерна, що з надлишком поглинуло б увесь дореволюційний експорт».

За такого стану економіки підтримувати позитивну сторону парадигми органічного землеробства справа марна. Проте відмовлятися від неї – це напризволяще кинути продовольчу безпеку і відкрити прямий шлях до мутантного переродження нації, а можливо і всесвіту.

Благо, що в біології діє закон нормального розподілу Кетле (Кетле Ламбер Адольф Жак (1796-1874) – франко-бельгійського походження, один з найбільш відомих учених статистиків XIX ст.), згідно якого такі суспільні явища, як народонаселення, народжуваність, смертність, бідність, освіта, торгівля, а також природні – клімат, окремі атмосферні явища та ін., підпорядковані йому.

Користуючись цим законом, автор поділив за правилом трьох сигм працездатну частину населення країни на фінансові групи. Виявилось (звісно теоретично), що олігархат становить – 0,45 млн. (2,7 %); магнати – 2,7 млн. (13,6 %); електорат (славнозвісний середній клас, за який так вболівають наші політики) – 12,4 млн. (62,3 %); знедолені (біднота) – 2,7 млн. (13,6 %); бомжі та ін. – 0,45 млн. (2,7 %).

Так що інвестиційний ресурс країни потужний і достатній до створення національного ринку екологічно безпечних продуктів і не тільки.